

JOSEP M. LLOBET I PORTELLA

DALMAU DE COPONS,
UN CAVALLER CERVERÍ DESAFIAT
PER GIL SUÁREZ (1465)

Els Copons, durant la segona meitat del segle XV, foren un llinatge senyorial establert en diverses poblacions de la Segarra. Un dels seus membres, el donzell Berenguer de Copons, maridat amb Lluïsa de Vilafranca, de la qual tingué un fill anomenat Jordi Joan, va ser senyor del Llor. Un altre membre, el donzell Hug de Copons, casat amb Beneta de Gualbes, fou senyor de la Manresana. Una filla d'aquest matrimoni, que es deia Isabel i heretà la senyoria, es casà amb un cosí seu anomenat Joanot de Copons.¹

A més, trobem documentat que, entre els anys 1469 i 1511, un tal Pere Ramon de Copons era propietari d'un alberg, amb un hort i una caseta a la part posterior, situat al barri de Capcorral de Cervera, prop del portal de Santa Anna.²

Encara coneixem una altra família d'aquest llinatge: la formada per Joan de Copons, donzell, senyor de Durban i castlà de Copons, la seva esposa Beatriu, i, almenys, els dos fills següents: el donzell Ramon de Copons —es casà amb una noia anomenada Violant i fou senyor

1. Arxiu Històric Comarcal de Cervera (AHCC), Fons Notarial, Cervera, diversos manuals.

2. AHCC, Fons Municipal, *Manifest. Capcorral*, 1469-1511.

de Durban i Balsareny i castlà de Copons i Montfalcó— i el cavaller Dalmau de Copons, que l'any 1487 adquirí la senyoria del Bullidor.³

Aquest Dalmau de Copons ens interessa especialment perquè no ens sembla desencertat identificar-lo amb el cavaller cerverí del mateix nom que, segons un document reial de l'any 1465,⁴ fou desafiat per un altre personatge, que hem de suposar que també era cavaller, anomenat Gil Suárez. El text esmentat és una carta datada el dia 3 d'octubre de l'any susdit mitjançant la qual el rei Joan II feia saber que davant d'ell havia comparegut Dalmau de Copons, cavaller de la vila de Cervera, el qual li havia exposat que entre ell i Gil Suárez existien algunes diferències que havien originat diverses lletres, a través de les quals ells, finalment, havien concertat una batalla.⁵

El rei, atès que «les costums d'Espanya» establien que la persona requerida pel contrincant podia buscar la plaça i elegir les armes per a la batalla, per tal de complaure el cavaller cerverí, disposava que els dos contendents anessin personalment al lloc on el monarca es trobés l'últim dia del mes de novembre d'aquell any 1465 a fi de celebrar la batalla i concloure, així, la disputa.

Amb l'objectiu de facilitar el trasllat de Dalmau de Copons i Gil Suárez al lloc previst per a l'acompliment de la batalla, Joan II guiava i assegurava els esmentats militars i els seus béns durant tot el temps que transcorregués fins a la realització de la batalla i, encara, vuit dies després, de tal manera que no poguessin ser detinguts ni executats per algun crim o delictes, ni, fins i tot, per deutes. Així, doncs, ells podrien anar, venir i residir lliurement i amb tota seguretat pels regnes i terres que es trobaven sota la jurisdicció del monarca.

Les diferències que havien surgit entre Dalmau de Copons i Gil Suárez segurament cal situar-les en el marc de la guerra i ocupació

3. AHCC, Fons Notarial, Cervera, diversos manuals.

4. Transcrit a l'apèndix documental. Publicat parcialment i amb alguns errors a: Francesch CARRERAS Y CANDI, *Dietari de la guerra a Cervera des del 1462 al 1465*, Barcelona, 1907, pàg. 211.

5. Sobre les lletres de batalla, hom pot veure: Martí de RIQUER, *Lletres de batalla*, 3 vol., Barcelona, 1963-1968. Altres escrits de desafiament a Josep M. LLOBET I PORTELLA, «Escriptos hostils contra persones de Cervera (segles XV i XVI)», *Miscel·lània Cerverina*, 7 (1991), pàgs. 59-77.

de territori i poblacions que feien en aquell temps els exèrcits de Joan II. Precisament pocs mesos abans de la data del document reial, la vila de Cervera, esgotada per una llarga resistència i cansada d'esperar uns ajuts militars suficients que mai no arribaven, s'havia rendit a aquest monarca. En efecte, el dia 14 d'agost de 1465 fou celebrat a Cervera un consell general, amb l'assistència de molts veïns de la població, durant el qual les autoritats municipals decidiren retre obediència al rei Joan II, malgrat l'oposició a aquesta decisió que expressà el donzell Hug de Copons, senyor de la Manresana i capità de la vila de Cervera.⁶

Podem veure, doncs, que la defensa de la població, en aquell temps, anava a càrrec d'un membre del llinatge Copons,⁷ el qual es mostrà hostil a Joan II fins a l'últim moment, mentre que un altre membre d'aquest llinatge, Dalmau de Copons, devia combatre a favor del monarca, ja que al document abans mencionat el rei l'esmenta com a «amat nostre».

No sabem si es va arribar a celebrar el combat, encara que ho tenim per probable.⁸ Tampoc coneixem, en el supòsit que s'efectués la lluita, quin dels dos contendents fou el guanyador. En tot cas, el cavaller cerverí no sortí de l'aventura excessivament malparat, ja que el trobem, vint-i-dos anys després —si és que no anem errats—, exercint la senyoria en el lloc del Bullidor.

6. AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1465, f. 54v.

7. Hug de Copons havia estat nomenat capità de la vila de Cervera el dia 1 de setembre de 1464, segons disposició del rei Pere IV (Francesch CARRERAS, *Dietari...*, pàg. 147).

8. El dia 30 de novembre de 1465, data fixada per al combat, Joan II tenia instal·lat el campament reial a l'exterior de la vila d'Amposta (Francesch CARRERAS, *Dietari...*, pàg. 204).

APÈNDIX DOCUMENTAL

1465, octubre, 3. Prop d'Amposta.

El rei Joan II assigna plaça i dia per a la batalla que han de celebrar Dalman de Copons, cavaller de Cervera, i Gil Suárez, i guia i assegura les persones i béns dels dos contendents fins a vuit dies després de l'acabament de la susdita batalla.

Arxiu de la Corona d'Aragó, Cancelleria, Registre 3445, f. 30v.

Arxiu Històric Comarcal de Cervera, Fons Municipal, Correspondència, paper solter.

Don Johan, per la gràcia de Déu, rey d'Aragó, de Navarra, de Sicília, de València, de Mallorques, de Cerdanya e de Còrcega, comte de Barcelona, duch [d'] Athenes e de Neopàtria e, encara, comte de Roselló e de Cerdanya. Als nobles, magnífichs e amats consellers nostres, los portants veus de general governador en los regnes de Aragó e València e principat de Cathalunya, balles generals e locals, justícies, jurats, merins, çalmedines e altres qualsevol oficials nostres, al qual o als quals les presents pervindran eo presentades seran, e als loctinents de aquels e a quascun d'ells, salut e dilecció. Notificam-vos per les presents devant nostra magestat ésser comparegut lo amat nostre mossèn Dalmau de Copons, cavaller de la villa de Cervera, lo qual, per umil exposició a nós feta, diu que com entre ell, de una part, e lo amat nostre Gil Suárez, de la part altra, sían stades dites e coregudes algunes paraules e altres difarències, per les quals entre aquells han concorregut algunes letres e per la conclusió e respostes de aquelles de la una part a la altra, concordablement, són restats en concòrdia de batalla. E, com lo dit suppliant sia estat lo request e a ell convengut per les costumes d'Espanya en los fets de les bataylles cercar la plaça e alegir les armes e siam estats molt sopliquats per alguns familiars nostres, als quals avem voluntat de complaure, tinguésem per bé donar-los la plaça de la dita batalla e assignar lo dia competent ad aquella, la qual suplicació benignament exaudida, som estat contents assignar-los, axí com per la present assignam, als damunts nomenats la dita bataylla, per la exeqüció de la qual haïen de venir personalment on se vulle que nós serem lo darrer dia de noembre pròxim vinent de l'any present e deïús scrit per donar conclusió e fi a la dita batalla e actes d'aquella. E, perquè, més segurament puxen venir a nós sens impediment e contrast, per tenor de les presents,

de nostra certa sciència, haven guiat e assegurat, axí com per la present guiam e asseguram, en nostra bona fe e paraula real als damunt dits mossèn Dalmau de Copons e Gil Suárez, les persones e béns de aquells e cascú de ells, en tal manera que durant lo nostre present guiatge, el qual volem dure tant com la batalla no serà feta e vuyt jorns après que feta serà, los damunt [dits] no púgan ésser presos, exequitats, marquats ne exequitats per algun crim o delicte ni per deutes de qualsevol natura sían, ans puguen anar, venir e star per nostres regnes e terres lliberament e segura, tota contradicció cessant, per lo temps damunt expressat, manant-vos per les presens que'l present nostre guiatge e coses en aquell contengudes tingau e serveu, tenir e servir façau, e no contravingau per alguna causa o rahó si la ira e indignació nostra e pena de dos milia florins desiyau evitar. Dada en lo nostre real camp contra lo castell d'Amposta a tres dies del mes de octubre en l'any de la nativitat de nostre Senyor mil CCCC LX cinch. Rex Iohannes.